

מראי מקומות - יומא

ח:

ויעויין עוד בדבריו שדן להלכה שאין מזין אלא בשלישי ושביעי, שיתכן שאם חל אחד מהם בשבת, דוחה הזאה זו את השבת. אולם בתוספות הרי"ד כתב שאם היה יום שביעי השבת, מקדימין להפרישו שמונה ימים קודם כדי לקיים הזאה שלישי ושביעי. וכן מבואר ברבמ"ם (עבודת יום הכפורים א, ד), שאם חל שלישי או שביעי בשבת, דוחין את ההזיה. ומבואר שאין ההזאה דוחה את השבת. והמצפה איתן יישב הקושיא מהכלל שאין שבות במקדש, שבהזאה בשבת יש שני שבותים, א' שמתקן גברא, ב' שיש לגזור משום דרבה, שמא יעביר ארבע אמות ברשות הרבים, ושני שבותים לא התירו במקדש.

ד. מתוך שנותנין ממון לכהונה

פירש רש"י, מתוך שכהני בית שני היו עומדין על ידי ממון שנותנין על כהונה גדולה למלכי בית חשמונאי. והקשו התוספות ישנים, שבית חשמונאי עצמן היו הכהנים גדולים. ולכן פירשו שהיו נותנין ממון לבית הורדוס. וכתב היעב"ץ שקצת מבית חשמונאי היו מבזין הכהונה הגדולה, ונסתפקו בכתר מלכות לבדו. וגם ממלכי בית חשמונאי יש ששמשו בכהונה גדולה, שכמה מהם קנו גם שני הכתרים ממלכי הגוים שמשלו עליהם.

ה. תנן התם הנחתומין לא חייבו אותן

חכמים להפריש אלא תרומת מעשר וכו'

פירש רש"י, לא חייבו עליהן להעלות מעשר שני של דמאי לירושלים וכו'. ודייק מזה הגבורת ארי, שרש"י סובר שהיו יכולין לאכול בלא הפרשת מעשר שני כלל, ועיין שם מה שהקשה עליו ומה שכתב בזה. ובתוספות הרא"ש מבואר שנסתפק בזה, שמתחילה כתב שהיו מפרישין מעשר שני, שלגבי החשש מיתה של אכילת טבל אין סומכין על רוב עמי הארץ מעשרין, ורק לגבי האיסור לאכול חוץ לירושלים סומכים, ולכן היו צריכין להפריש מעשר שני. ואחר כך צידד שבאמת לא היו מפרישין מעשר שני, וגם לענין עון מיתה של טבל סומכים על רוב עמי הארץ מעשרין. והטעם הוא משום שלא אורחא דמילתא שיקרא לה שם מעשר שני, ויאכלנה חוץ לירושלים.

א. וזה פרישתו לטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו

הקשה התוספות הרא"ש (וכן בתוס' ישנים סוף ב.), למה לא היו נוגעים בו, הרי גם בלא זה היה טמא מפני ההזאה שמזין עליו, שהרי רק כשצריך הזאה מן התורה ההזאה מטהרת לגמרי, אבל אם הוא טהור מן התורה, ההזאה עליו מטמאתו. ותיריך שלא היו מזין עליו עד לערב, אחר שהקריב כבר את קרבנות כל היום, ולכן לא היו נוגעין בו כל היום, שהיו מטמאין אותו, ושוב לא יוכל לעבוד, וגם אחר ההזאה והטבילה, שכבר היה טהור, לא היו יכולים ליגע בו, ומה שלא היו נוגעין אותו בין הזאה לטבילה, אפשר שגזרו אטו שמא יבא ליגע בו קודם הזאה ואחר טבילה.

ב. אלא רביעי למה לי הזאה כלל

כתב הרש"ש בחגיגה (כג.), שאם נגעו אדם או כלים בכלים שנטמאו במת ביום השביעי שלהם אחר הזאה קודם טבילה, יעלו לרגלם ואינם טעונים רק טבילה והערב שמש כמותם, וכמו כן בכל יום מיום הראשון ואילך יושלם טומאתם יחד עם הכלים שקבלו טומאתם מהם, שלא יהיו הם חמורים ממטמאם. והקשה הקהלות יעקב בחגיגה (ס"ו ו') מסוגייתנו, שהקשתה הגמרא על זה שהיה הכהן גדול צריך הזאה ביום רביעי, ולפי הרש"ש לכאורה לא קשה, שהרי שייך חשש כגון שביום שנכנס הכהן גדול לפרישה הוא נגע בחרב שהיה ביום שלישי שלו לאחר הזאה, ואם כן גם הוא צריך הזאה רק ביום שביעי של החרב, והביא שגם המקדש דוד (ס"מ"ט) הקשה כן. ודחה על פי שיטת הבעל המאור שאדם הנוגע בחרב אין צריך כלל שלישי ושביעי, ולפי זה אין חשש שנגע בחרב שתגרום לו טומאה לחלק מהימים.

ג. והא קיימא לן דהזאה שבות ואינה דוחה את השבת

הקשה השפת אמת, שהרי אין שבות במקדש. וצידד לומר שהזאה זו שאינה אלא חומרא בעלמא, לא התירו אף במקדש. אבל הקשה על זה בממה נפשך, שאם הוא באמת טמא וצריך הזאה, הלא על זה אין שבות במקדש. ואם באמת אינו צריך הזאה, אם כן אין כאן תיקון מנא, ולמה יהא אסור. וכתב שמה שמזין עליו בכל יום, ואין זה למעלת הטהרה, אלא משום שטבילה בזמנה מצוה, אין זה חשוב צורך המקדש, ולכן לא אומרים בזה אין שבות במקדש.